

DIA V. DIR.

DIABLE *m.* Varietat de trill format per un cilindre de fusta amb dues rodes i tallants de ferro, que es fa rodar damunt l'era, estirat per un animal, i serveix per a trencar i tallar la palla: *llavòrens gafaven els diables* (Llobera 63); *a aquestos rampills els dien els diables* (Llobera 63).

DIEM V. DIR.

DIEN V. DIR.

DIÉS V. DIR.

DIÉSSIM V. DIR.

DIEVA V. DIR.

DIGUEM V. DIR.

DINGÚ *pron.* Ningú: *no diu dingú re* (Cànoves 75); *perquè dingú en vol* (Aguiló 92).

DIR v. I. Infinitiu: *Puc dire bastí com és ee l'escrita* (l'Alguer 152). Present I.: *En diguem el tel de la llet* (Meranges 13); *que diguem places carboneres* (Oix 32); *el ventre de porc és lo que diguem l'estómac* (Alp 23); *Aquestes [llagostes] que diguem nosatros* (Alp 24); *com heu deim aquí* (Alaró 122); *puestos hàbits, com deim, per jeure-hi una llebre* (Alaró 122); *com deim en mallorquí* (Alaró 122); *li deim es coll* (Alaró 122); *deim es gran dia, perquè això ja és de les nou en amunt* (Alaró 122); *es mart, que deim en mallorquí* (Alaró 122); *és dir, que anava mantengut, com deim* (Alaró 122); *es pentinador, li deim* (Montuïri 125); *un xot gros, picat, que li deim* (Llucmajor 129); *Terra llaca, que li deim* (Llucmajor 130); *Les deim ee ... el cel està estrellat anit* (Felanitx 131); *Estels, les deim noltros* (Felanitx 131); *noltros li deim un paradís* (Santanyí 133); *una arada d'aquesta ... romana, que deim* (Maó 139); *arròs amb mongetes, que li deim naltros* (Eivissa 150); *que se diven ... se diven esterrossadors* (Sóller 121); *Esterrossadors se diven* (Sóller 121); *Una reia, que diven* (Sóller 121); *Que li diven es carbó de ... es carbó de canó* (Montuïri 126); *Això li diven carbó de canó* (Montuïri 126); *Es carboners diven s'ui de sa su... de sa sitja* (Montuïri 126); *Tot allò li diven sa budellada* (Montuïri 127); *uns aminals qui se diven una fura* (Montuïri 128); *diven, jo sols no les sé* (Felanitx 131); *les diven es set Frares* (Felanitx 131); *aqueixs estels grossos sitiats, que diven es «cometa»* (Felanitx 131); *n'hi ha que diven que era el rei en Jaume* (Felanitx 131); *això se deia fer bugada, que diven* (Felanitx 132); *que se diven unyeros* (Santanyí 133); *li ve un malurament i li diven una mostela* (Santanyí 133); *se diven calls* (Santanyí 133). Imperfet I.: *llavores es dia tot això* (Gósol 41); *i dia: «Bueno, feu-li [...] unes tasses d'aigua»* (Gósol 43); *Això me'l dieva lo dueny de la casa* (l'Alguer 151); *I dieva aqueixa minyona* (l'Alguer 151); *«Guai a tu, mi! —dieva»* (l'Alguer 151); *I dieva: —«O ba. Ve sempre, ve, me vol dar un muntó de mone-da»* (l'Alguer 151); *aqueix home dieva: «Fes lego* (l'Alguer 151); *«Sí, senyor», ha dit que dieva—* (l'Alguer 151); *Diem, per exemple, per dir «dos-cents duros», diem «dotze unces»* (Gósol 41); *Eren metges secans, que diem* (Gósol 43); *del vencill que diem* (Llobera 63); *munts que en dien cavallons* (Llobera 63); *uns vencills que en dien* (Llobera 63); *en dien fer vencills* (Llobera 63); *això atre que dien el trill* (Llobera 63); *aquestos rampills els dien els diables* (Llobera 63); *cap a la botiga, que dien* (Llobera 63). Imperfet S.: *un que es diés Pere i un que es diés Joan* (St. Andreu de Ll. 86); *si era un que s'aixecàs i diés «bona nit!»* (St. Josep de sa T. 145); *si el vent és d'un cantó, eh?, a contravent diéssim* (St. Andreu de Ll. 88); *amb la ... amb la corda, diéssim* (St. Andreu de Ll. 88); *per fer màncas de macetes, diéssim, de picar, els ferrers o carreters* (Cervelló 107); *d'aquí en amunt ja, dós, diéssim, es va treballant la vinya* (St. Jaume dels Domenys 111).

*c'est a dire** (gal·licisme) *loc.* És a dir: *i en calrà més* [de préssecs], *c'est a dire, que en lloc d'en calre vuit* (Jóc 4); *c'est a dire, el pinyol* (Jóc 4); *el pinyol, c'est a dire, la fusta* (Jóc 4).

*per major dir** *loc.* Més ben dit: *es dia de Sant Joan de matí o, per major dir, es dis-sabte de Sant Joan* (Ciutadella 135).

DIRE V. DIR.

DITXO *m.* Dita: *hi via un ditxo qui deien* (Ciutadella 138).

DIVEN V. DIR.

DIVERTIR v. Imperfet I.: *sa gent es divertia d'una altra manera* (St. Josep de sa T. 144); *sa manera que mos divertíem quan érem jóvens* (St. Josep de sa T. 144).

DIXA V. DEIXAR.

DIXÀ V. DEIXAR.

DIXANT V. DEIXAR.

DIXAR V. DEIXAR.

DIXAVEN V. DEIXAR.

DOGUEJANT V. DOGUEJAR.

DOGUEJAR* v. Fer malifetes: *los fogaters / amb l'atxa al puny, / doguejant pes carrers* (Sal-ses 1).

DOMÉS *adv.* Només, solament: *No, no, domés tenim es coní* (Alaró 122); *domés hei passa e ... es tord* (Alaró 122); *domés se tracta de quatre dits* (Alaró 122); *domés tomba, he!* (Alaró 122); *principalment domés pes garbellat* (Alaró 122); *si domés li ha pres sa butza* (Alaró 122); *domés és un budell; no són budells, domés és un* (Montuïri 127); *i domés hei ha un forat* (Montuïri 128); *domés ne deixen un d'obert* [de forat] (Montuïri 128); *domés era per passar* (Llucmajor 129); *domés se quedaven es dos brinets* (Santanyí 134); *es diumen-ge i es dijous domés eren per festejar* (St. Josep de sa T. 145).

DOMINGUERO* *m.* Persona que per afició exerceix una activitat els caps de setmana: *aquests domingueros paren garbellets, per aquí i per allà* (Alaró 122).

DON V. DONAR.

DONAR v. Infinitiu: *el jovent [...] els donen coses que no és hora de donar, de donà 'ls.e-la* (Moià 70). Present I.: *jo don aquesta explicació* (Santanyí 133).

DONÀ V. DONAR.

DONC *conj.* Doncs: *aquí llavontes, donc, la [...] recolta se fula* (Estagell 2); *el vi dins de ... donc ... dins les botes ben propres* (Estagell 2); *donc, nos en calrà dos quilos* (Jóc 4).

DORAT-ADA *adj.* Daurat: *ros, dorat, color d'or* (Llívia 11).

DOS *adj.* Dues: *Hei ha dos classes de cànem* (Banyoles 47); *passaven dos o tres vegades* (Llobera 63); *aquelles dos al lotes* (St. Josep de sa T. 145); *naltros érem dos famílies* (Eivissa 150).

DÒS *conj.* Doncs: *Sí, miri, dós, el dematí ribàvem* (Sta. M. de Corcó 52); *dós allà a parlar* (Sta. M. de Corcó 52); *Dós, vinga allà* (Sta. M. de Corcó 53); *el matador que l'escarna, dós allà l'obre* [el porc] (Moià 69); *dós se'n taiava tais* (Moià 69); *i aquella premsa, dós, de cinquanta o xixanta pams* (Calaf 72); *i, dós, dava ... es dava ... es feia voltar aquí* (Calaf 72); *Dós, allavors, si es troba una passada d'un porc* (Cànoves 75); *Bueno; dós —diu—, com s'ha d'arreglar això?* (Cervelló 101); *Bueno; dós, aquest mildiu es pot curar* (St. Jaume dels Domenys 111); *d'aquí en amunt ja, dós, diéssim, es va treballant la vinya* (St. Jaume dels Domenys 111); *dós, després ja estava tot això fet* (St. Jaume dels Domenys 111);